

Srpanj 2005.

ERIDA

Broj 1

Znastavne Fantastika, Fantasy & Horror

Sadržaj:

Riječ Urednika	3
Tereza Rukober: Planina	4
Jasmin Miklaušić: Nasilne kompjuterske igre i agresivno ponašanje	10
Leon Zambon: Tardachronicon	13
Hrvoje Silić: Zvezdane Staze	16
DUPLERICA- Domagoj Rapčak: Najstrašnije biće	18
Zoran Krušvar: Istrakon, Sferakon i što ima u Rijeci u prvoj polovici 2005.	20
Snježana Baković: Guljenje	27
Nikola Serdarević: Prapočeci Znastvene Fantastike	33

NASLOVNA SLIKA: Hrvoje Silić

The Gnome has spoken!

Za početak moje ime je Gervasious

Bartholomeous Maximillian Ulysses Alexander Mutzchenzchazchazhechenhaggen a to je jedno vrlo praktično ime. Kad kažem praktično, mislim posebn u ovom slučaju gdje samom spominjanjem moga imana u nekom tekstu možete se brzo primaći željenom broju kartica. No, prije nego što krenem dalje moram objasniti jednu stvar – ja nisam urednik. Nikola Serdarević je urednik, ja sam sam gnom(da,da, gnomovi postoje ali o tome drugom prilikom.) koji obitava u njegovoj sobici.

Zašto onda ja pišem riječ urednika? Pa vidite, ja Nikolu promtram čitav njegog život,

sve od kada 1986. moj prijašnji smještaj nije postao pogodan za stanovanje (nestrenim slučajem vrijeme nekakvih testova se poklopilo sa mojim isprobavanjem mog aparata za fluorescentno zelele kotlete). I kako ga dobro poznajem bio sam svjestan kakva katastrofa može ispasti od njegovih uredničkih ambicija pa sam morao uzeti cijelu stvar pod moju budnu prizmotru.

Začudo, sve je ispalо bolje nego što su bila moja predviđanja. Solidne priče su stigle na njegov mail, članci art-core sekcija je došla čak iz susjedne Bosne i Hercegovine, a niti jedna životinja nije bila ozljedena prilikom izrade ovog časopisa. Jedina stvar što me muči je priča urednika fanzina «EON» kojoj je očito svrha sabotiranje ovog fanzina, ali ja je još nisam prozreo tako da nisam našao objektivnog povoda da je izbacim.

Istina bilo je i manjih problema(sve redom urednikova zasluga), no to sam mogao očekivati od Nikole, no eto, fanzin je ipak izašao, a već se skupilo materijala za sljedeći broj. A i naišlo je par zanimljibih ideja baš po mom ukusu...

U biti, jedina stvar koja mi nije odgovarala je pismo urednika u kojoj je Nikola uglavnom trošio riječi na zahvaljivanje i hvaljenje svih koji su pridonijeli časopisu, a u kojem mene nije ni spomenuo. Ali i tu sam malu sitnicu upravo ispravio.

*-Gervasious Bartholomeous Maximillian Ulysses
Alexander Mutzchenzchazchazhechenhaggen*

Planina

Anita je sjedila na klupi ispred planinarskog doma, čekajući početak večernjeg uspona na planinu. Ona i njezin muž kampirali su na obližnjoj livadi, zajedno s drugim sudionicima biciklističkog vikenda. Biciklijade su se održavale ujutro, a subotnje je predvečerje bilo rezervirano za planinarenje. Kasnije, kada se vrate s vrha, na livadi će biti zapaljene logorske vatre.

Ljudi su se polako okupljali - većina je na leđima nosila ruksake, a u rukama bočice s vodom. I Anita je u svojoj torbi imala vodu. Provjerila je i baterije računala na svome zapešću, kako bi bila sigurna da će davati dovoljno svjetla - planirano je da će se po mraku spuštati s vrha.

Bila je umorna i gladna. Nije uživala u ovom vikendu u brdima i bila je umorna još ujutro, prije početka biciklijade. Ali Martin je uživao u vikendu i nije ga htjela razočarati. Također, nije željela priznati da je iscrpljena.

"Tvrdoglava si kao stroj," rekao bi Martin. Ali Anita više nije bila stroj.

Već godinu dana nije imala vidljive implantate, a nedavno su joj izvadili i posljednje, najmanje usatke. Prvi je puta, još od ranog djetinjstva, bila u potpunosti ljudsko biće. I svakim je danom bila sve više svjesna neugodnih strana ljudskosti. Brzo se umarala, postala je osjetljiva na udarce, oštре predmete i promjenu toplince. Fizička snaga joj je bila neusporedivo manja nego prije. Najteže joj je padalo to što je postala ovisna o hrani i snu, kao jedinim načinima obnove energije.

Nije se sjetila ponijeti hranu od kuće. Ručali su u planinarskom domu prije nekoliko sati, ali to joj nije bilo dovoljno. U blizini nije bilo dućana ni automata za hranu. Propustila je priliku da za vrijeme popodnevnog odmora naruči još jedan obrok u malom restoranu jer ju je bilo sram vlastite želje za hranom. Sada kada je bila previše gladna da bi se obazirala na ponos bilo je prekasno - grupa je trebala krenuti svakoga trenutka. Osvrnula se oko sebe, pogledom tražeći Martina. Nije ga vidjela, pretpostavljala je da je negdje s prijateljima.

Na trenutak je razmišljala o tome da ga potraži, ali je odlučila ostati sjediti. Mišići su je još boljeli od jutarnje vožnje biciklom u kojoj je među zadnjima stigla na cilj.

"Hej, pa to nije bila utrka. Dobro ti je išlo," rekao je Martin. Ali on nije znao kako se slabo i poniženo osjećala.

Martin ju je naučio voziti bicikl još pred dvije godine. Tada joj se ta aktivnost činila besmislenom i nekorisnom, ali Martinovo prisutstvo ju je učinilo zabavnom.

"To je jako dobro," rekla je lječnica. "Budući da si odlučila postati tehnološki nadograđeno ljudsko biće, moraš se početi baviti takvim aktivnostima." Sjedile su ordinaciji u orbitalnoj stanici, tijekom jednog od Anitinih tretmana. Uklanjanje tehnoloških usadaka iz ljudskog tijela bio je dugotrajan proces, zahtijevao je gotovo dvije godine uzastopnih medicinskih postupaka.

"Mora da si zaista zaljubljena, kada se odričeš istraživačke karijere," rekla je doktorica.

"Moj dečko je predivna osoba. Od kada sam ga upoznala, želim samo biti s njim," odgovorila joj je Anita. Sjećala se kako se toga dana osjećala lagom jer više nije imala metane ploče na prsima i ledima. Bila je ushićena pri pomisli kako će prvi puta moći zaista zagrliti Martina.

Nasmiješila se zbog te uspomene.

"Zašto se moja lijepa supruga smiješi?" Martin je stajao ispred nje, sa sendvičem u ruci. Anitin smiješak prerastao je u široki osmjeh kada joj ga je pružio.

"Otkuda ti sendvič?"

"Zamolio sam ženu u restoranu da ti ga napravi."

Osjetila se zahvalnom i zbog hrane i zbog Martinove brige. Zagrlila ga je slobodnom rukom i poljubila u obraz. "Volim te," šapnula je.

Planina se zvala Snježnik. Martin joj je rekao da je to zato što se često i ljeti na njezinim obroncima može naći snijeg.

"Turisti često oduševljava to što je u stvari jako blizu mora," dodao je dok su zajedno s grupom hodali stazom, a u glasu mu je mogla osjetiti oduševljenje.

Skoro mu je odgovorila da je ona vidjela mnogo ljepše planine od ove. Da bi bila u stanju opisati prizore neopisive ljepote - plave, crvene i narančaste obzore, planine od kristala i valre - koje su potpuno nedostupne ljudima. Ali znala je da se, kada bi to izrekla, ni ona ni on ne bi osjećali bolje.

"Gle, već se vidi vrh," pokazao joj je kada su izašli na čistinu.
"Tamo gore idemo."

Mogla je vidjeti bijele stijene koje su činile vrh planine. Malena planinarska kućica bila je skrivena borovom šumom i jedva vidljiva njenim, sada ljudskim očima. Sjetila se pogleda na zvjezdana prostranstva koje je gledala dok je lebdjela svemirom. Začudo, niti jedan planet niti zvjezdani sustav nije joj se nikada učinio tako dalekim kao ta kućica.

Ali bila je odlučna da će se popeti na vrh.

"Ti si snažna osoba," rekao joj je Martin jednom, kada su se tek upoznali. A ta snaga ne dolazi iz onog dijela koji je stroj, nego iz tvog ljudskog dijela.

Sat vremena kasnije koristila je svu preostalu snagu da se uspije održati na nogama. Stijene pod njenim nogama bile su oštре i neravne. Počela je mrziti planinu.

"Ne možeš uvijek imati sve što želiš," rekla joj je liječnica kada se požalila da joj je teško naviknuti se na mnogo slabiji, ljudski vid.

"Da, svjesna sam toga," uzdahnula je Anita. Prvi puta u životu navikavala se na noćnu tamu, na blagu svijetlost svijeća koje bi Martin upadio dok su večerali, na nemogućnost vlastitih očiju da vide kroz tkaninu ili maglu.

Sada, dok se polako uspinjala uskom stazom između stijena, počela je čeznuti za širinom svemira i za sigurnošću koju joj je nekada pružala tehnika koja se nalazila u njoj i oko nje. Sada oko nje nije bilo ničega osim ove ogromne planine i njezinih mišića i kostiju. I vlastite tvrdoglavosti, unutrašnje snage koja joj je ostala i nakon uklanjanja posljednjeg nanosonde.

"Jesi li dobro?" pitao je Martin.

"Da, naravno."

Ponekad joj se učinilo da mrzi i njega. Probudila bi se noću osjećajući njegove ruke kako je grle. Na trenutak bi joj se učinilo da osjeća vlastiti zaštitni oklop i sigurnost koju joj je davao, ali onda bi postala svjesna tame i sjetila se gdje je. Osjetila se krhkom i nezaštićenom u Martinovom ljudskom zagrljaju.

Ne možeš imati sve - pomislila je. Svemirski putnici istraživači, kakav je ona nekada bila, mogli su putovati svemirom gotovo sasvim neosjetljivi na nedostatak atmosfere i gravitacije, vidjeti i čuti mnogo više od ljudskog, ograničenog spektra boja i zvukova. Ali ljudsko biće, kakvo je bila sada, osjećalo je mnogo više.

"Mislim da bi bio dobro da počneš živjeti na Zemlji, s Martinom," rekla je liječnica. "Jeste li razgovarali o tome da imate obitelj?"

"Obitelj?"

"Mislim na djecu."

"Znam da ne mogu imati djecu ako mi ne uklone sve usatke."

Gotovo su stigli do vrha, strmom stazom kroz šumu. Drveće je bilo neobično, s intenzivno zelenim krošnjama i povijenim granama koje kao da su jedva podnosile teret bezbrojnih listova. Kada su izašli iz šume, padina pred njima bila je prekrivena grubom travom. Nakon nekog vremena uspinjali su se preko golog kamenja prema vrhuncu.

Gore, na samome vrhu, planinari su sjeli na stijene i uživali u pogledu. Anita je također sjela na jedan glatki kamen. Ruke su joj drhtale od iscrpljenosti.

Mogla je vidjeti vrhunce drugih planina, djelomično sakrivene maglom. Sunce je počelo zalaziti i magla je poprimala nijanse narančaste i plave boje. Pomicala se poput guste tekućine, topeći se lagano, klizila je dolje prema proplancima i usjecima, ostavljajući izložene dijelove šume i stijena.

Anita je promatrala, dišući duboko. Odjednom se osjetila nagradenom za svoj napor. Shvatila je da je ovaj prizor i ova planina bila vrijedna penjanja. Da je bila dovoljno lijepa da je zadivi i oduševi.

Opet se sjetila svoje liječnice. "Znam da se sada osjećaš neusporedivo slabijom nego prije. Pokušaj iskoristiti sposobnosti koje imaš na najbolji način. Ljudska bića oduvijek rade upravo to."

Otvorila je ruksak i izvadila dva pulovera, postajalo je prilično hladno. Potražila je pogledom Martina - stajao je na stijeni, desetak metara od nje, fotografirajući. Kada je završio, okrenuo se prema njoj i mahnu, pozivajući je da dođe.

Prišla mu je, koračajući oprezno. "Gledaj, odavde se vidi more," rekao je. Anita mu je dala njegov pulover i oboje su se obukli. Osjetila je njegovu toplu ruku oko svojih ramena. Počela je razmišljati o tome kakav će osjećaj biti držati malo dijete u naručju. Nadala se da će saznati uskoro, za godinu dana ili malo više.

"Hvala ti za to što si učinila zbog mene. Zbog nas," Martin je šapnuo tiko.

Anita ga je zagrlila, promatrajući sunce na zalazu. "Prekrasno je ovdje," rekla je privijajući se uz njega.

Art-CORE

Lejna Bejić-Radosavljević: Assassin

Jasmin Miklausic

Nasilne kompjuterske igre I agresivno ponašanje

Od njihove pojave osamdesetih godina, a pogotovo u vrijeme nakon što su doatile veću popularnost i veću razinu realističnosti, kompjuterske (ili video) igre se često okrivljuje za poticanje nasilja kod djece i adolescenata. Moderna psihologija se također bavila ovom temom, a pitanje koje je posebno zanimljivo, a na koje se pokušalo odgovoriti kroz razna istraživanja, je provjera moguće uzročno-posljedične veze između igranja i agresivnog ponašanja. Ovakav koncept bi značio da samo igranje ima izravan efekt na kasnije agresivno ponašanje, tj. da ga uzrokuje.

Provedena su brojna istraživanja u kojima se zbilja uočila povezanost agresivnog ponašanja i "konzumiranja" nasilnih igara, no ono što se mora ovdje napomenuti je da su ta istraživanja bila najčešće korelacijska, tj. promatrana je količina igranja i kasnijeg agresivnog ponašanja, ili odnos igranja i mjere agresivnosti na nekom upitniku. Problem sa takvim načinom ispitivanja je da sam ispitivač ne manipulira onime što želi izmjeriti, već samo bilježi mjere ponašanja takve kakve jesu, te se zbog toga ovdje ne može govoriti o uzročnoj vezi.

Da bi došli do jasnijeg odnosa nasilja u igramu i stvarnog ponašajnog nasilja, potrebni su nam eksperimenti. U svojem pregledu literature Mark Griffiths navodi određeni broj eksperimenata, koji su sveukupno gledajući doveli do nejasnih i prilično dvomislenih rezultata. Neki kažu da dolazi do povećanja agresivnosti nakon igranja, dok kod drugih nije bilo nikakvog efekta. Čak i prilikom mjerjenja fizioloških pokazatelja uzbudjenosti nema očitog i jasnog rezultata: u jednom eksperimentu nije bilo razlike u razini krvnog tlaka i brzini bila između situacije u kojoj je igrana nasilna i situacije u kojoj je igrana nenasilna igra, dok je u drugom eksperimentu ta razlika postojala, odnosno igranje nasilne igre je dovelo do ubrzanja bila. Konačni zaključak još nije donesen, ali smatra se da je ideja o jednostavnom odnosu (ako igras nasilne igre, ponašati ćeš se nasilno)

netočna. Zbog toga se sve više u objašnjavanju ove veze virtualnog i stvarnog nasilja koristi Andersonov generalni model agresivnosti. U ovom modelu postoji elaboriraniji odnos u kojem osobine ličnosti (odnosno nasljedni faktor) i obilježja situacije zajednički djeluju kao posrednici u donošenju odluke o ponašanju. Novija istraživanja koja koriste ovaj teoretski okvir, te veći broj mjera agresivnosti, kao i naprednije statističke metode za određivanje povezanosti među tim mjerama, sve više navode na zaključak kako je glavni posrednik u tom odnosu ličnost, odnosno utjecaj gena. Jednostavno rečeno, genetski agresivnije osobe će, bez obzira na to igraju li nasilne igre ili ne, reagirati sa više nasilnog ponašanja od osoba koje imaju nižu agresivnost kao osobinu ličnosti. Dodatna potvrda ovakvom razmišljanju je i postojanje spolnih razlika, gdje veći efekt, odnosno više agresivnog reagiranja, pokazuju muškarci, koji su po svim pokazateljima, ali i u svjetlu različitih spolnih (tj. roditeljskih) uloga koje su evolucijski uvjetovane, inherentno agresivnija polovica ljudske vrste.

Lejna Bejtic-Radosavljević: Necromancer

Tardachronicon

"Prije točno 6500338 zemaljskih godina", započne Starješina svoju priču omladini," naš je brod pao na ovaj planet. Bila je to užasno glupa nesreća. Vjerujem da ste svi već sto puta čuli priču o Tuki, ali naš novi prijatelj,", Starješina uputi dobroćudan pogled prema Dr. Frichu," čovjek, nije. Stoga će učiniti jednom ispričati."

Dr. Darian Frich, pobliže pogleda izraz lica Starještine. Pomici kako donedavno nije ni sanjao da će razlikovati izraze lica Purana, a još mu se smješnija učini pomisao da su oni posjetiocu iz svemira.

"Predivna bića.", pomici.

Držeći na uhu mali uređaj za prevodenje (puno sofisticiraniju verziju njegovog vlastitog glomaznog izuma koji mu je sasvim slučajno omogućio razumijevanje ovih predivnih bića iz svemira) Dr. Frich klimne Starješini da nastavi priču.

"Tuka je bio neželjeni član naše ekspedicije naših na planet koji mi zovemo Tkemus Cio, naime njegova je porodica bila vrlo utjecajna a on je putovanje svemirom smatrao vrlo utjecajnim i nažalost bili smo ga primorani primiti.", Starješina napravi gestu krilima koja odgovara našem slijeganju ramanima,"Naš prijatelj Dr. Frich ne razumije našu tehnologiju ni istraživanja pa stoga nama svrhe objašnjavati ovaj dio priče. Reći će samo da je Tuka učinio najgluplju pogrešku koju je uopće moguće učiniti i time dokazao svoju titulu najvećeg idiota u svemiru (uzdah).

I tako se naš brod srušio na ovaj, neka nam naš prijatelj oprosti, barbarski planet. Prilikom pada Tuka je udario glavom i izgubio i ono malo pamet koju je posjedovao, tako da je odlutao u divljinu praćen svojom predivnom pčernatom zaručnicom Ćićićipalom.

Tako su nastale Tuke, pripadnici naše vrste koji su zaboravili znanja, naše podrijetlo, zdrav razum uopće. Postali su obične životinje.

Našavši se sami na divljem planetu mi ostali pokušali smo popraviti štetu na brodu, ali na našu nesreću uređaj, koji je najsličniji vašim baterijama, pretrpio je veliku štetu, i izgubili smo svu energiju u nepovrat. Stoga smo se bili primorani pritajiti, točno 6500338 godina, dok naše «Baterije» ne nadopune izgubljenu energiju tako da se možemo pokrenuti brod i vratiti kući.

I naše je pleme tako živjelo skriveno, sve dok prije nas pedesetak godina tvoj djed nije pohvatao misleći da smo odbjegle Tuke. Ovdje je dobro, imamo hranu, vodu, pa nismo pokušali bježati. A kada dođe vrijeme klanju jednostavno se sakrijemo i pustimo Tuke-klonove koje uzgajamo za tu priliku.

I to ti je dragi Dariane naša priča, ukratko, mogao bi ti još pričati o prošlim civilizacijama ljudi koji su se prvi počeli hraniti Tukama, o našim velikanima, vremenu u kojem smo putovali svemirom, ali to nekom drugom prilikom." Starješina završi i uputi ozbiljan pogled mladim Puranima.

Dr. Frich je napeto slušao priču o dolasku Purana na zemlju, fasciniran samom inteligencijom Purana nije zamjerao nerazumljivost nekih dijelova priče pernatih vanzemaljaca. Razmišljaо je o tome kako su mladi purani jučer bez problema rješavali matematičke probleme koje je on jedva shvaćao, složenost njihovih običaja, te predivnu tehnologiju koju su mu pokazali, čije tajne nije mogao ni izbliza shvatiti.

Jučer prije spavanja razmišljaо je o tome da objavi svijetu svoje otkriće, ali odlučio je da neće. Većina ljudi nije spremna.

Onda se sjeti nečega što nije sasvim razumio u Starješininoj priči.

"Rekli ste", progovori on (naime Purani su bez problema učili ljudske jezike, tako da prevoditelj nije bio potreban)," da se stanovita nesreća dogodila prije 6500338 godina, istu ste brojku rekli kad ste govorili o vremenu koje je potrebno da se napune baterije na vašem brodu. Znači li to možda da odlazite?"

"Upravo ti Dariane htio nešto predložiti u vezi toga.", počne starješina ozbiljnim glasom," Pleme dugo raspravljalo o tome i složili smo se da te povedemo sa sobom, ukoliko to želiš naravno."

Dr. Darian Frich nije dugo razmišljaо o tome da pode na svemirska putovanje. Samo je klimnuo glavom u znak potvrde jer nije mogao naći riječi kojima bi opisao svoju sreću.

"Dobro, krećemo sutra u ponoć, brod je skriven u brdima udaljenim nekoliko desetaka kilometara. Dariane, ne trebaš ponijeti ništa brod će se pobrinuti za sve. Dakle sutra krećemo." Zadovoljno izgovori Starješina, veseljeći se pri pomisli na povratak na rodni planet njegovih praprapraprapraprapraparpra...pra djedova.

A Darian Frich, veselio se avanturi kakvu nije doživio ni jedan čovjek, kakva samo postoji u SF literaturi.

Nastavlja se ...

Lejna Bejtić-Radosavljević: Dwarf

Zvezdane Staze

Crvena uzbuna odjekivala je brodom. Vodovi u hodnicima pucali su ispuštajući plave pare tek sagorelih plazmičkih tečnosti.

Zvukovi nekontrolisane panike i zabrinutosti mešali su se sa novim eksplozijama raspadajućeg broda. Ceo sistem bio je u rasulu.

Kapetan Džek Astroglajd nervozno je izdavao zapovedi demoralisanoj posadi komandnog mosta. Svi su sluteli najgorem. Štitovi su pre šest minuta u potpunosti otkazali,

fejzori beše van operativnih mogućnosti. Svega pet fotonskih torpeda bilo je spremno za poslednju salvu.

- Ciljajte primarni sektor kontrole unimatrice! - Urlao je kapetan. To beše zadnja karta na koju je Džek mogao da igra; Borgova kocka pretrpela je znatna oštećenja, no u poslednjim minutama vaseonskog ratnog spetakla, demonski kolektiv milijuna uspeo je da se adaptiše na najnovije oružje Zvezdane flote.

«Indispjutabl», zadnja reč flotinog inženjerskog genija polako se približavao svom poslednjem minuti. Svetloplavičasti zrak, projiciran iz borgove kocke obujmio je brod.

- Pokušavaju da nas zarobe vučnim zrakom! - odjekne upozorenje sa taktičke konzole.

- Kompenzuj! - odvrati Džek. - Repolarisuj zračenje oplate na 293.23 megadžula! To bi moglo da nam kupi vremelj. Poručniče Eldridž, pripremite osiguranje. Očekujem da će uskoro teleportisati radilice na naš brod! -

Poručnik Eldridž užurbano kreće ka kliznim vratima turbolifta prepustajući taktičku konzolu svom kolegi nižega čina vešto izbegavajući pare iz napuklih vodova. Klizna se vrata zatvorile pred njegovim smirenim licem

ostavljajući kapetana Astroglajda u fazi izderavanja poslednjih komandi za ispaljivanje torpeda. Svet načas utone u prividan mir tišine turbolifta. Tih nekoliko sekunda poručnik je iskoristio za prekopotrebnu meditaciju pre nego prava akcija započne.

Ali neprijatlji su već bili na brodu kada je poručnik Eldridž konačno naredio žuto uniformisanim čuvarima brodske sigurnosti da se rasporede po taktički bitnim mestima i da svom silom napadnu dolazećeg dušmanina. Članovi osiguranja Lujs i Foreman naoružani fejzorskim puškama krenuli su za Eldridžem prema Džefersonovoj tubi jedan kada se pred njima u bledozelenoj izmaglici materijalisovali tri borgovske radilice.

To behu nesrećnici sa Illore Prajm, planeta davno osvojenog od Borga, znao je Eldridž. To prelepo mesto na kom je znao da vežba uživajući istovremeno u harmoniji prirode, zvukova valova na peščanoj plaži i usklađenosti rada njegovog tela i duha bilo je uništeno od strane tog dijaboličnog kolektiva. U njemu se probudio poseban gnev...

Članovi osiguranja podigoše svoje puške i zapucaše. Jedna je radilica u oblaku iskri pala dopola spaljena, no preostale dve istog su se časa adaptovale na to moćno oružje. Nove fejzorske zrake federacijskih vojnika bez uspeha plesale su oko novonastalog zelenkastog štita koji je igrao oko borgovskih donositelja smrti.

Tada jedna radilica ispruži svoju delimično robotsku ruku prema zastavniku Lujsu. Neiskusan, gotovo dečak, Lujs je ostao paralisan strahom pred nadmoćnim neprijateljem gledajući neminovnu smrt ravno u oči.

Ali poručnik Eldridž nije stajao mirno: iz polumraka oštećenog hodnika u kom se ta bitka odvijala, blesne kratak ali smrtonesan blesak najoštrijeg sečiva u kvadrantu. Borgovska ruka pade odsečena na plazmom zagaravljeni pod. Pred zburnjene časnike flotinog obezbeđenja i osakaćenu borgovsku radilicu istupi mišićava visoka prilika širokih prsa i ramena u ruci stežući sveti samurajski mač-katanu.

To ne beše obična replikovanana varijanta tog starog oružja, za mnoge sem iskusnih klingonskih ratnika zastarela oštrica. To beše originalana hiljadu i petsto godina stara katana iskovana u drevnom Japanu dok su prave duhovne vrednosti nešto značile modernom čoveku..

Borgovske radilice, vezane kolektivnom sveštu, momentalno su pozvale nepregledno znanje celog kolektiva. Gledajući pokrete neznenca i njegovu veštinu mačem nisu mnoga vremena izgubile da shvate. U njihovim očima zasjao je iskonski strah, a sve šta su u tom momentu zaželete bi da pobegnu. Ali za njih bilo je prekasno... Pred njima stajao je – NINĐA!

SCRIPT
Jurica
Palijan

NAJSTRAŠNIJE BIĆE

ART
Domagoj
Rapcak

Istrakon, Sferakon i što ima u Rijeci u prvoj polovici 2005.

Pola godine tek je prošlo, brojna su zbivanja za nama, a najavljuje ih se sve više i više.

Moj omiljeni dio početka ove godine nije bio vezan direktno uz neko zbivanje, ali indirektno jest i to uz dva. Naime, više nego prije, ove se godine po internetskim forumima sf tematike razbuktala prepirka oko naše dvije najveće konvencije; "Istrakona" i "Sferakona". Iako organizatori jedne i druge konvencije sasvim fino međusobno surađuju, neki od posjetitelja ranijih izdanja ovih konvencija osjetili su se pozvanim da se upuste u internetsku bitku sa ciljem dokazivanja kako je "moj tata jači od tvog tate", odnosno kako je jedna konvencija dobra, a druga je dobra ali ne znamo točno za što. Atmosfera je kulminirala u periodu između održavanja "Istrakona" i "Sferakona", kad sam mogao jasno vizualizirati sebe kako dolazim na "Sferakon" probijajući se kroz razularenu rulju fandomskih navijača, opremljenih šalovima na "Istrakon" i "Sferakon", koji urlajući nesuvisle parole kidaju vratnice "FER-a", nasmrt premlaćuju jedni druge spužvastim oružjima, gađajući se Sferakonskim zbirkama i radeći bakljade džepnim laserićima. Na svu sreću, sve je ipak ostalo na potrebi pojedinaca, koji nisu ničim pridonijeli NITI JEDNOJ od spomenutih konvencija, da pljuju rad ljudi koji su se ipak potrudili nešto izorganizirati.

No, ipak se iz te cijele beskorisne vike može razaznati prisustvo jednog trenda u hrvatskom fandomu. Evidentno je da se iz godine u godinu povećava broj ljudi koji "Istrakon" smatraju fandomskim "dogadajem broj jedan" u Hrvatskoj. Časopis "Grifon" u svom četvrtom broju izvještava s "Istrakona" uz podnaslov "Reportaža s najveće i najbolje konvencije o Sf-u i f-u". Koliko god procjena o tome koja je konvencija bolja a koja nije spada dobrim dijelom u domenu osobnog ukusa, valja čestitati organizatorima "Istrakona" koji očito rade jako dobar posao kad su uspjeli skupiti toliko vjernih poklonika. No, hajdemo u detalje:

"Istrakon" je ove godine održan od 11. do 13. 03. na svom uobičajenom mjestu – "Spomen domu" u Pazinu. Spektakularno otvaranje uz nastup glumaca i dobru rakiju, veća ponuda na štandovima u odnosu na prošle godine (i "Game Master" je bio prisutan) te poboljšani uvjeti smještaja za posjetitelje su po mom skromnom mišljenju najveći plusovi ovogodišnjeg "Istrakona", uz naravno, uvedenu novu nagradu za priče s "istarskom tematikom". Nagradu nisam osvojio, na moju veliku žalost, budući da se radilo o vrlo reprezentativnom primjerku pršuta. Inače smatram da je gostoprимstvo vrlo važan faktor na konvencijama, a Pazinjanima se s te strane stvarno ne može zamjeriti. Standardan dio konvencije bila su predavanja, igre, okrugli stol, projekcije i dodjele nagrada. Pazinjani, očito, dijele moje mišljenje o važnosti gostoprимstva pa su odlučili povećati fond nagrada. Osim spomenutog pršuta i od ranije poznatih književnih nagrada za SF minijature, ove godine je uvedena i nagrada "Zmaj Istrakona" za doprinos u radu i promociji "Istrakona". Prvi dobitnik je Korado Korlević, poznati astronom iz Zvjezdarnice Višnjan. Kao i prošlih godina, i ove je godine izašla zbirka priča. Ovog puta naslov zbirke je "Ispod i iznad", u njoj se nalazi 35 priča koje je napisalo 30 autora. Među njima ima nekih već poznatih publici koja prati domaći sf, a i nekih sasvim novih. Nagrade za najbolje priče dobili su redom: Darko Macan, Nenad Stojković i Dalibor Perković, a neprežaljeni pršut odnijela je Marina Jadrejčić.

Posebna atrakcija ove godine bio je katapult (odnosno *trebuchet*) kojim su zainteresirani mogli testirati svoje osvajačke vještine, napadajući gomilu kartonskih kutija vodenim balonima. Očekujem da iduće godine naprave dva takva pa organiziraju dvoboј katapultima na 50 metara. Ja bezuspješno pokušavam nagovoriti ekipu u Rijeci da sagradimo zid i onda napravimo natjecanje u rušenju zida drvenom gredom (tzv. ovnom). Kažu mi da to ne bi bilo interesantno ako na zid ne stavimo braniče koji će "osvajače" zasipati vrelim uljem i sličnim dobrodošlicama. Za sada tražim sponzora koji je voljan donirati veću količinu ulja.

U svakom slučaju, na Istrakonu smo se lijepo zabavili pa namjeravamo doći i iduće godine.

Cirka mjesec dana nakon "Istrakona", u Zagrebu se održala najstarija hrvatska konvencija "Sferakon". Ja ću je pamtitи po do sada

najboljem (po mom skromnom, laičkom mišljenju) dizajnu plakata i naslovnice zbirke. Sferakon nije donio puno iznenađenja: pregršt štandova (uz, ove godine, sveprisutni 'Game Master'), predavanja (tu se otkrila jedna objektivna prednost "Istrakona": kako se održava mjesec dana prije "Sferakona", tako se desilo da se na "Sferakonu" zapravo repriziraju neki sadržaji premijerno održani u Pazinu), projekcije filmova, još jedan okrugli stol, prezentacije knjiga, igrči turniri i ostale lijepе stvari koje čine više – manje sastavni dio svake konvencije. Program su osvježili članovi udruge "Red srebrnog zmaja" svojim demonstracijama srednjevjekovnog mačevanja, nepoznati treki s NLO-om na daljinsko upravljanje te simpatične djevojke "Zaštitnice Midgarda" koje su uz svoj fanzin (zanimljivog dizajna) djelile i paprenjake. Centralni događaj je, kao i svake godine, bila dodata nagrada "Sfera" koja je i dalje neprikesnovena institucija u hrvatskom fandomu. Ponosni ovogodišnji dobitnici su:

minijatura: Saša Škerla, *Bilo jednom*, (objavljeno u zbirci "Bolja polovica")

kratka priča: Bojan Sudarević, *Cybersfolk*, (objavljeno u "Zarczu")

priča: Krešimir Mišak, *Akvarij sa zlatnim ribicama*,
(objavljeno u zbirci
"Zagreb 2094.")

novella: Zoran Pongrašić, *Letač*(objavljeno u zbirci "Čuvari sreće")

roman: Oliver Franić, *Araton*

ilustracija: Darko Vučenik za ilustraciju naslovnice zbirke
"Čuvari sreće" Zorana Pongrašića

Posebna priznanja dobili su:

Vlatko Jurić-Kokić za organiziranje najviše uzastopnih Sferakona i za uporan rad na dovodenju stranih gostiju

Davor Šišović za promociju hrvatske znanstvene fantastike u *mainstream* mediju

Nagrada "Sfera" je i dalje opravdano mjerilo za kvalitetu u hrvatskom SF-u, iako mi situacija s kategorijom romana postaje pomalo smiješna. Naime, organizatori (valjda u hvalevrijednoj namjeri da potaknu produkciju romana kod domaćih pisaca)

konstantno u medijima šire glasinu o "prestižnoj" kategoriji romana. Budimo realni, kategorija romana je najslabija kategorija. Producija sci/fantasy/horror romana u Hrvatskoj je mala i nejaka pa je i konkurenčija u kojoj se natječu kandidati u kategoriji romana znatno slabija u odnosu na ostale kategorije. Smiješno mi je to ustrajanje na prestižnosti bez pokrića, pogotovo kad nagradu dobije roman koji je u protekloj godini dobio pretežno pozitivne, ali prilično mlake kritike. Stanje s romanima je za sada takvo da sam spremam opkladiti se da će za 2005. godinu "Sferu" u kategoriji romana dobiti Perković za "Svu krv čovječanstva", iako još uvijek nisam pročitao tu knjigu. Jednostavno, oni koji su je čitali nisu je popljuvali a bolje alternative za sada nema na vidiku. Doduše, Davor Šišović kao izdavač najavljuje štošta uskoro u tisku pa se s te strane možemo nadati nekoj konkurenčiji koja bi mogla dati svoj doprinos zanimljivosti dodjeljivanja nagrade u kategorije romana.

Kao i svake godine, "Sferakon" je imao počasnog gosta. Ovaj put bio je to Michael Iwoleit (prezime čitaj nalik na *Evil Light*), njemački SF pisac i urednik časopisa "NOVA" i "InterNOVA" koji je za nas posebno značajan zbog zasluga za probaj nekih od naših pisaca na inozemno tržište. Mali minus je taj što Michael nije poznat šitem fandomu u Hrvatskoj, a oni kojima je poznat su ga uglavnom i upoznali prošle godine na "danima fantastične književnosti" u Pazinu. S druge strane, plus je taj što je Michael simpatičan čovjek i pravi "party animal" pa to doprinosi općem štajnunu, što nije mala stvar.

Primjetio sam da se desio i organizacijski pomak prema zabavnim sadržajima, što bi trebalo odobrevoljiti zle kritičare "Sferakona", kojima je puno lakše prigovarati nego priključiti se organizaciji.

Za razliku od Zagreba i Pazina, u Rijeci nije bilo većih zbivanja. Iako, možemo biti zadovoljni činjenicom da je zbivanja ipak bilo! Gejmeri su došli na svoje zahvaljujući brojnim kartaškim turnirima u "Game Masteru", s mrtve točke se pokrenula i riječka "Warhammer" scena (četvrtkom u "Game Masteru"), održana je prezentacija sve četiri dosadašnje "Istrakonske" zbirke (ponovo u "Game Masteru"), a bogami i ponovna prezentacija moje zbirke "Najbolji na svijetu" (u

Gradskoj čitaonici, da ne ispadne da "Game Master" ima monopol na riječka SF zbivanja).

Najznačajnije što se u Rijeci desilo u prvoj polovici ove godine, a da je vezano uz SF i Fantasy, jest svakako osnivanje udruge ljubitelja fantastike "3. Zmaj". Nakon što je nekoliko mjeseci statika utješno šuškala obećanja i virtualni vjetar raznosio nadu diljem interneta, 03. 05. 2005. konačno se desilo. U Rijeci je iz pepela nekad aktivne "Aurore" rođena nova udruga ljubitelja fantastike, epskog imena "3. Zmaj". Predsjednik udruge je Damir Glavočić, koji određenim krugovima u Rijeci (a i šire) treba biti poznat po organizaciji projekcija animea u "Palachu" kao i aktivnom sudjelovanju na "Magic: the Gathering" sceni. Podpredsjednik je Hrvoje Silić, njega pak mnogi pamte s "D&D" turnira na "Rikonima" a treba istaknuti i da su njegovi likovni radovi krasili nekoliko naslovnica prerano ugašenog "Slemira". Na mjestu tajnika udruge nalazi se Zoran Krušvar, tj. ja. Ciljeve udruge ne treba posebno predstavljati, jer su jasni svima u fandomu. Ono što valja predstaviti jesu naše akcije.

06. 05. 2005. – već tri dana nakon osnivanja pokrenuli smo online peticiju za uvođenje "Gospodara prstenova" u nastavni program i lektiru za srednje škole. Vijest su prenijeli "Novi List", "Glas Istre", "Iskon portal", "Nosf" te radio stanica iz Splita kojoj sam zaboravio ime (starost, starost...). Peticija je potakla rasprave kako na sf forumima, tako i na forumima koji se bave ne žanrovskom književnošću, što nas posebno veseli. Ako još niste, a želite, peticiju možete potpisati na:

<http://www.ipetitions.com/campaigns/gospodar-prstenova/>

12. 05. 2005. – "3. Zmaj" se priključio organizaciji "Warhammer" igraonice & prezentacije koja se svakog četvrtka oko 17:00 održava u "Game Master" trgovini u Rijeci. Igraonicu su popratili mediji (čitaj: veliki članak u "Novom Listu") i sretan sam što mogu ustvrditi kako se u Rijeci polako stvaraju temelji za izgradnju "Warhammer" scene.

19. 05. 2005. - "3. Zmaj" sudjeluje u show – programu povodom prikazivanja "Star Wars: Revenge of the Sith". Naši članovi glume u filmiću koji je oduševio publiku u Rijeci te nastupaju u živo prije samog filma, a uključeni su i u druge aktivnosti po gradu.

Trenutno "3. Zmaj" radi na slijedećim projektima:

- izdajemo fanzin "Eridan"
- razmatramo mogućnost snimanja partizanskog kung-fu trash sf filma s elementima horrora
- pripremamo se za organizaciju "Rikona" u 10. mjesecu
- očekujemo da ćemo do izlaska ovog teksta u javnost raspolagati adekvatnim prostorom u kojem ćemo organizirati filmske projekcije

Udruga "3. Zmaj" sastaje se utorkom u 19:30 sati u prostoru "Game Master" dućana u Križanićevoj 1c u Rijeci, a može nas se najjednostavnije kontaktirati putem foruma na adresi:

<http://www.game-master.org/phpBB2/>

Članom udruge može se postati poklanjanjem dobrovoljnog priloga u formi knjige, igre, filma i sl. (zahvaljujući čemu već imamo respektabilnu knjižnicu). Pozivamo sve ljude srodnih interesa da nam se pridruže ili da barem podrže naše akcije.

Art-CORE

Lejna Bejtić-Radosavljević: Elfice

Guljenje

(Luk je višegodišnja zeljasta biljaka s podzemnim stablom u obliku lukovice. Svježi nadzemni listovi se koriste kao salata, a lukovice za začin i dodatak jelima i salatama. Lukovica se priprema na način da se prvo očisti, guleći jedan po jedan sloj ljske. Tako oguljena lukovica se može sitno isjeckati nožem. Jedino što grize za oči dok se sjecka.)

Probudila sam se s glavoboljom. Nešto je kucalo u unutrašnjosti moje glave upornošću i bešćutnošću mehaničkog sata. Vani je padala kiša. Čulo se kako kapi udaraju po limenoj prozorskoj dasci, izazivajući odjek u mojoj glavi.

U sobu je ušao muškarac u pidžami. Ne pogledavši me otisao je do ormara. Žurno je skidao pidžamu i birao odjeću. Pidžamu je ostavio na podu bačenu, zgužvanu, zgrčenu. Nešto mi je govorio preko ramena. Ja sam za to vrijeme razgledavala sobu. Sve mi je bilo nepoznato. Na zidovima su bile tapete užasnog sitnog uzorka, na prozorima nepoznate zavjese, namještaj o kojem sam uvijek s porugom govorila kad bih ga vidjela kod poznanika. I čudila se kako se ne srame svog nedostatka ukusa. Nepoznat mi je bio i muškarac. Okrenuo se prema meni i rekao nešto. Spustila sam pogled da mi ne vidi oči. Bol u mojoj glavi je postala još glasnija.

Kamo me to ispljunulo ovo studenacko kišno jutro?

Muškarac je govorio i govorio, a ja sam pokušavala ignorirati kuckanje, kako bih ga čula.

- Jučer me je bolio trbuš u uredu.- rekao je.

To me je zainteresiralo. Zamišljala sam kako mu nešto iznutra kucka u trbušu kao što kucka u mojoj glavi, a on se previja na podu, poput maloprije odbačene pidžame, zgrčene i na kraju preskočene, držeći se rukama za trbuš, molećivo gledajući u ostale, očekujući pomoć. A oni ga jednako tako preskaču. Naslađivala sam se tim mislima.

Muškarac je napokon otišao, a ja sam ostala sama. I gledala. Sve mi je bilo strano. Tapete sa sitnim užasnim uzorkom smijale su mi se sa zidova. Zavjese plave boje (kakva osoba može izabrati zavjese plave boje) kariranog uzorka, činile su čvrstu neprobojnu rešetku. Nestajalo mi je zraka. Počela sam se gušti.

Isteturala sam van.

Vidi jela sam ju iza ugla. Čekala me je.

Izgledala je isto kao ja, samo nije imala taj izgubljen izgled. Izgledala je kao da joj ništa ne kucka u glavi. Prišla sam joj. Izgledala je kao da uživa u pogledu na moje izmučeno lice. Znala sam da ona odlazi, a ja ostajem.

- Jesi li išta voljela tamo? – upitala sam.

Razmišljala je i polako odgovorila:

- Jesam. Lončanice. Voljela sam to cvijeće i s očajem zatvorenika njegovala ga, a ono mi je iskazivalo neizmjernu zahvalnost. Što sam ja bila nesretnija, listovi su bili bujniji i sjajniji. Kao da su cipli životnu snagu iz mene. Ja sam kopnila, a oni su bujali.
- Mogla bih otići – rekla sam izazivajući. Zašto bih ja ostala, ako si ti otišla?
- To ti samo misliš. Nemaš kamo otići. Ti ne znaš nikamo drugdje otići. Sve i da pokušaš, tvoje noge će te tamo vratiti.

Počela sam plakati. Najprije tiko, bez glasa, a potom sve jače. Plakala sam istim očajem kojim je ona zalijevala cvijeće. Suze i kiša su se slijevali niz moje lice, kvasili moje tijelo, natapajući me, ogoljujući svu okrutnu stvarnost ostanka.

Zburado se nacerila. Kao kad je netko dugo mučen, pa dobije priliku nekoga mučiti. Takvi su najgori.

- E, neću! Ne pristajem!

Okreñula sam se i krenula u suprotnom smjeru od kuće. I moje noge su krenule. Onda sam na svoj užas ustanovila da moje noge ipak idu u smjeru kuće. Išla sam unatrag. Htjela sam ići naprijed, a moje noge su

išle unatrag. Okrenula sam se da ju pogledam. Još jednom se zlurado nacerila, mahnula na pozdrav i otišla krupnim koracima jedva dotičući tlo nogama. Usput se još nekoliko puta zavrtjela u zraku.

Došla sam kući, stala izgubljena nasred sobe i gledala. Tapete sa sitnim užasnim uzorkom su se još jače smijale sa zidova. Rešetka plavih zavjesa kariranog uzorka je bila još gušća. A lončanice? Pogled na njih je bio najgori. Usred svega tog neprijateljskog i ružnog okruženja, ono je naprsto blistalo. Listovi su stajali čvrsti i uspravni, presijavali se u najljepšim zelenim tonovima. Vidjelo se da im je dobro. Od samog pogleda na njih postalo mi je mučno. Prišla sam i počela trgati listove najbrže što sam mogla. Trgala sam ih i bacala na pod dok i posljednja stabljika nije ostala ogoljena. Sjela sam na pod, usred potrganih listova i polako smirivala disanje. Pogledala sam po sobi. Tapete sa užasnim uzorkom su se još uvijek cerile sa zidova. Rešetke na prozoru su bile iste. Sve je bilo isto, samo sam još sjedila u neredu. Uvijek sam mrzila neredit. Pružila sam ruku i podigla jedan list. Još uvijek je bio blistavo sjajan. Polako sam ga stavila u usta i pojela. Jedan po jedan. Dugo sam ih žvakala uživajući u osjećaju njihova uništavanja. Začuo se zvuk otvaranja vrata. Ušao je onaj muškarac i odmah počeo pričati kakav mu je bio dan, kakvo je vrijeme vani, a ja sam i dalje mirno sjedila na podu i žvakala listove. On je za to vrijeme skidao odjeću i ostavljao ju svugdje po sobi. Sjeo je u fotelju, upalio TV. Ja sam do tada pojela sve listove i trgala sam nacerene tapete sa zidova. Ustao je i otišao po pivo. Za to vrijeme sam rešetke zavjese izrezala na trake. On je još nešto pričao preko ramena.

- Polij cvijeće – rekla sam.

Nešto je zagundao.

- Polij cvijeće, molim te – rekla sam.

Odložio je pivo, ustao, izašao iz sobe i vratio se sa kanticom. Zviždao je neku užasnu melodiju. Čekala sam. Jedan po jedan cvijet je polio, ne primjećujući da su to samo ogoljene stabljike. Jedna takva stabljika ga je ubola ravno u oko. Nije ni trepnuo. Još uvijek je zviždao. Kad je završio, spustio je kanticu, sjeo u fotelju i uzeo pivo.

U mojoj glavi su otkucavale minute. Duge kao sati. U sobu se spuštao mrak; zasjenjujući ružne tapete, zavjese i namještaj. Dočekala sam ga

sa olakšanjem. Odvukla sam svoje izmučeno tijelo u krevet i bezuspješno prizivala san.

Osjećala sam ogroman jad. Ne tugu, ne nezadovoljstvo, već jad. Pritiskao me poput ogromnog kamena. Muškarac se mrmljajući strovalio pored mene u krevet. Prihvaćala sam njegove dodire, ne znajući zašto pristajem. Ljubio me je, a djeličem mozga sam registrirala nelagodu, čak odvatnost. Nisam ništa razmišljala, a nisam ništa ni osjećala. Nisam ništa osjećala za vlasnika tog tijela, oko kojeg sam se uvijala i koje sam si pokušala približiti. Bilo mi je mučno. Nije mi se sviđalo njegovo milovanje, ali mi je bilo potrebno. Mozak je registrirao nekontrolirane trzaje vlastitoga tijela. Pokušala sam ih obuzdati. Osjetila sam težinu njegovog tijela na svome. Bila sam prignječeni kukac. Sjetila sam se da sam negdje pročitala kako se to zove potreba da se osjećamo kao jedna osoba. Nisam ju osjećala. Čovjek koji je ležao na meni, bio mi je stranac, izbjegavala sam mu pogledati lice, nisam ga željela ni vidjeti. Nisam ni znala što radim priklještena tim čovjckom bez lica. Ležala sam kao lutka, očiju uprtih u strop, slušala njegovo stenjanje, dahtanje i na kraju hroptanje. Samo je odjednom malaksao i opustio se čineći svojim ogromnim tijelom neizdrživ pritisak. Ispuzala sam ispod njega. Nije me ni pogledao. Ušla sam u kupaonicu, čučnula u kut kade i otvorila vodu da teče. Voda se slijevala niz moje zgrčeno tijelo i otjecala u odvod, a ja sam samo željela otjecati skupa s njom.

Ustala sam, odjenula se i izašla iz kuće.

Na vratima sam se okrenula i pogledala. Ležali su okrenuti svatko na svoju stranu. Ona licem ka zidu, zgrčenih nogu, u položaju fetusa. Gledala je širom otvorenih očiju negdje ispred sebe. On na suprotnu stranu. Spavao je.

Počela je kiša. Kapi su udarale po prozorskim daskama, po automobilima, po pločniku.

Čekala sam ju. Znala sam da će izaći. Znala sam da će biti izgubljena i slomljena. Znala sam da joj mehanički sat nesmiljeno kuca u glavi.

Osluhnula sam. U mojoj glavi nije kucalo ništa. Zadovoljno sam se osmjehnula. Bila sam u pravu. Isteturala je iz kuće i za trenutak stavila ruke na oči da ih zaštiti. Od svijetla i kiše. Imala je velike podočnjake i pogled izgubljene djevojčice. Najizgubljeniji koji sam dosada vidjela. Osvrtala se bespomoćno kao da očekuje pomoć. Nisam se skrivala. Ugledala me je. U očima joj je zaiskrila nada, poput najtananjeg plamička svijeće. Krenula je prema meni. Nisam otišla. Željela sam ju još vidjeti prije no što odem. Uživala sam u pogledu na njeno izmučeno lice. Nije govorila. Samo je plakala. Plakala je istim onim očajem kojim sam i ja plakala ostajući sama. Znala je da ja odlazim, a ona ostaje. Okrenula se i teškim koracima krenula kući. Ona nije ni pokušala otići u suprotnom smjeru.

Zlobno sam se nacerila. Nisam ju žalila. Ostavila sam joj stabljike.

Okrenula sam se i otišla krupnim koracima jedva dotičući nogama tlo. Usput sam se nekoliko puta zavrtjela u zraku.

Art-CORE

Lejna Bejtić-Radosavljević: Vampire

Prapočeci Znastvene Fantastike

Kroz čitavu povijest epskog stvaralaštva, pisci su često pomicali granice slobode svog pisanja, zamišljajući i izmišljajući daleke egzotične krajeve i suočavajući junake sa natprirodnim bićima i izazovima. Već u primitivnim seoskim i nomadskim društvima počinjale su nastajati priče o različitim bićima kojima su pokušavali objasniti različite pojave u svijetu oko sebe. Kako su se civilizacije razvijale tako su se polako te različite priče spajale, preoblikovale i stvarale čitave mitologije starih naroda. Sa razvojem pisma priče su iz oralnog prenošenja među ljudima postajale zapisane priповijesti. Indijske Vede, Stari Zavjet Biblije, grčki, starogermački, staroromanski i staroslavenski i južnoamerički mitovi su svi obilovali elementima koji su nadilazili normalnu stvarnost i stvarali sustave i priče koje su proizlazile iz takvog stanja stvari. No, ma koliko se danas oni činili imaginativnima u ono doba oni nisu bili fikcije nego su vjerno prikazivali svijet onakvim kakav je bio smatran u to vrijeme.

U šestom stoljeću prije naše ere nastaju dijela koja su svojim značajem i utjecajem odredila sveukupnu književnost, a tako i spekulativnu fikciju – Homerove Ilijada i Odiseja. Iako su svi fantastični elementi još uvijek strogo vezani za grčku mitologiju, po prvi puta takvi epovi postaju autorskog porijekla. Još ni dan danas nije utvrđeno kolikim su djelo ona prepričavanje stvarnih događaja ili legendi, a koliko plod samog autora, ali neminovno je da je barem dio priče proizašao iz pišćeve mašte, i kao takav udara slabe, ali prve temelje spekulativne fikcije – polaženje od spekulativnih pretpostavki i stvaranje priče iz njihovih posljedica, te izražavanje autorovih ideja kroz njih. Poslije Homera i drugi starogrčki pisci (a prema njima i starorimski) pisci stvaraju drame i spjevove koje spajaju autorovu ideju s mitološkim okvirom i prenose te ideje publici toga doba.

Nakon antičkog doba dolazi do dugog razdoblja u kojem opet gubimo autore samih dijela, ali u kojem je kvazifantastična književnost dosta zastupljena. Tijekom čitavog srednjeg vijeka nastaje

velik broj trubadurskih priča i bajki koji govore o iskušenjima junaka i vitezova suočenim s magičnim silama i bićima. Većina tih priča je izgubljena, ali mnoge su ostale ukorjenjene u folkloru nekih područja ili zapisane u 18. i 19. stoljeću od različitih pisaca (od kojih se posebno ističu Hans Christian Andersen i brača Jakob i Wilhelm Grimm) te pretočene u neki drugi umjetnički oblik (opere Mozarta, Wagnera, Lisinskog, Verdija ali i drugih skladatelja tog razdoblja)

Krajem 15. i početkom 16. stoljeća svijet se počinje naglo mijenjati. Početak novoga vijeka obilježen je velikim geografskim i astronomskim otkrićima, te ubrzanim razvojem fizike, matematike, kemije, biologije i ostalih prirodnih znanosti. Ljudsko poimanje svijeta drastično se promjenilo - Zemlja je od ravne ploče u središtu svemira postala samo jedan od okruglih planeta što kruže oko sunca, a i ljudska je noga kročila na nove svjetove preko oceana za koje se prije nije ni pomicalo da postoje. Sve se to ogleda u društvu kroz napuštanje vjerskih dogmi i različitih praznovjerja svijeta koje zamjenjuje humanističke filozofije u kojoj se čovjek, a ne Bog nalazi u središtu svih razmatranja, a znanost i racionalizam postaju glavni načini spoznavanja svijeta. Za razliku od dogmatskih sustava, znanost nije mogla odmah pružiti odgovore na sva pitanja i tako je dala prostora ljudskoj mašti da se počne preispitivati nove mogućnosti. Optimizam znanstvenog napredovanja daje polet stvaranju djela koja razmatraju te imaginarnе mogućnosti i tako dodaju znanstveno razmišljanje spekulativnoj fikciji daju plodno tlo za prve početke znanstvene fantastike.

No, zanimljivo je da je pisac prvog dijela koje počinje podsjećati na znanstvenu fantastiku bila osoba koju danas katolička crkva smatra svetcem zaštitnikom odvjetnika i političara. Thomas More (1478-1535), sam engleski odvjetnik i političar u književnom je svijetu poznat po svojemu kontraverznom dijelu «Utopija». Sama riječ utopija dolazi od autorove igre riječi između *eutopia*(grč. *dobro mjesto*) i *outopia*(grč. *bez mjesto*) i u dijelu predstavlja izmišljenu otočnu državu, idealističku republiku u kojoj nema osobnog vlasništva nego je sve zajedničko, ima mali broj zakona, nema odvjetnika i koja gotovo nikad ne ide u rat. Po prvi put u povijesti se polazi od izmišljenog društvenog sustava i razmatra se ponašanje ljudi u njemu i prema njemu, što postavlja «Utopiju» kao početno mjesto društveno-

političkog SFa koje će poslužiti kao inspiracija mnogim kasnijim autorima.

U stoljeću nakon Moreovog začetka žanra počinje se pojavljivati sve više dijela koje dovode nove elemente u književnost koje kasnije postaju svojstveni znanstvenoj fantastici. Prvo se počinju pojavljivati ideje o putovanju na mjesec u djelima «Somnium» iz 1634. od Johanna Keplera i Cyrano de Bergeracovom «Comical History of the States and Empires of the Moon» u kojem opisuje putovanje na mjesec koristeći se balonima vezanim za pojase što predstavlja vrlo logičnu ideju s obzirom na znanost tog vremena. Nakon toga slijede početak egzotičnih lokacija gdje Margaret Cavendish 1666. u svom romanu «The Description of a New World, Called the Blazing-World» predstavlja svijet polu ljudi polu životinja i kukaca koji žive na Arktiku i izmišljenih tuđinskih kultura u «Gulliverovim putovanjima»(1726) Johnatana Swifta. Vrhunac sličnosti predmoderne književnosti s današnjim poimanjem SFa piše Voltaire u svom djelu «Mikromegas» spominje izvanzemaljce s planete koja kruži oko Siriusa i sa Saturna koji posjećuju Zemlju, uvodeći pritom ideju putovanja među zvijezdama.

No iako sva dijela do tog vremena već u sebi sadrže mnoge znanstvenofantastične elemente, sva su ona pisana da bi vanrealnu ideju iskoristile da sa satiričkog i/ili filozofskog stajališta prikazali neki od stavova autora kroz poprilično direktnu. Ta dijela nemaju svoju svrhu unutar samih sebe te kao takva još ne pripadaju pravim počecima umjetnosti znanstvene fantastike i fantasyja.

Art-CORE

Lejna Bejtić-Radosavljević: Priestess of Loth